

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการเจริญวิปัสสนาภาวนาในโพธิราชกุมารสูตร

ผู้วิจัย : พระปลัดวีระพงษ์ กิตติภทฺโท (สงวโท)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชโมลี, ดร. (มีชัย วีระปญฺโญ) ป.ธ.๙, รป.ม.,บธ.ด.(บริหารธุรกิจ)

: ดร.ชัยชาญ ศรีหานู ป.ธ. ๗, ศน.บ., (ปรัชญา), M.A., Ph.D. (Indian Philosophy & Religion)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาการเจริญวิปัสสนาภาวนาในโพธิราชกุมารสูตร” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ เพื่อศึกษาเนื้อหาและหลักธรรมในโพธิราชกุมารสูตร เพื่อศึกษาการเจริญวิปัสสนาตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาการเจริญวิปัสสนาภาวนาในโพธิราชกุมารสูตร โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทคือ พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ หนังสือตำราที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

โพธิราชกุมารสูตร เป็นพระสูตรที่พระธรรมสังคากาจารย์ รวบรวมร้อยกรองไว้ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ต่อจากลำดับ มจรสูตร โดยมีสาระสำคัญกล่าวถึง หลักธรรมการละกามคุณ ๕ สมาบัติ ๘ วิชชา ๓ การเปรียบเวไนยสัตว์ดังดอกบัว ปฏิจจนูปบาท อริยสัจ ๔ และองค์ของภิกษุผู้มีความเพียร ๕ ประการ ซึ่งเป็นพุทธประวัติตรัสรู้ของพระพุทธองค์ซึ่งทรงตรัสกับพระราชกุมารพระนามว่า “โพธิ” ผู้ทรงแสวงหาหนทางสู่ความสงบและสันติสุข โดยมีหลักธรรมที่สำคัญคืออริยสัจ ๔ ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาซึ่งแปลว่า ทางสายกลางหมายถึงการปฏิบัติที่ไม่ตั้งไปทางใดทางหนึ่งคือเพื่อการบรรลุธรรมด้วยความสุข

การเจริญวิปัสสนาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท มีหลักและวิธีการปฏิบัติแบ่งออกโดยย่อเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ประเภทที่ใช้สมณะเป็นบาทฐานในการเจริญวิปัสสนา คือเจริญสมณะให้สมาธิเกิดขึ้นก่อน จนถึงขั้นอุปปาสมาธิ เมื่อองค์ฌานเกิดขึ้นแล้วยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาโดยความเป็นพระไตรลักษณ์เมื่อสมาธิมีกำลังกล้าแข็งขึ้นก็จะเกิดวิปัสสนาญาณรู้เห็นรูปนามอย่างชัดเจน คือ

นามรูปปริจเฉทญาณ เป็นต้น จนกระทั่งบรรลุมรรคญาณและผลญาณในที่สุด เรียกว่า เจโตวิมุตติ หรือสมถยานิกและ ๒) การเจริญวิปัสสนาโดยไม่ต้องอาศัยสมาธิ ชื่อว่า วิปัสสนายานิก (สุทธวิปัสสนายานิก) ผู้ปฏิบัติเริ่มเจริญวิปัสสนา โดยกำหนดรู้สภาวะธรรมที่เป็นรูปนามทันที ขณิกสมาธิที่เกิดขึ้นเป็นสมาธิที่ตั้งมั่นอยู่ในช่วงที่จิตอยู่ในขณะที่กำหนดเท่านั้น องค์ฌานที่เกิดขึ้นขณะที่สมาธิมีกำลังกล้าแข็งสามารถข่มนิวรณ์ได้ก็จะเกิดวิปัสสนาญาณรู้เห็นรูปนามอย่างชัดเจน คือ นามรูปปริจเฉทญาณ เป็นต้น จนกระทั่งบรรลุมรรคญาณและผลญาณในที่สุด เรียกว่า ปัญญาวิมุตติ หรือประเภทวิปัสสนายานิก

การเจริญวิปัสสนากาวนาในโพธิราชกุมารสูตร บุคคลผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางของสมณะ และวิปัสสนากาวนา ย่อมที่จะได้รับผลของการปฏิบัติตามธรรมที่ตนได้ประพฤติปฏิบัติดีแล้ว โดยการปฏิบัติและกำหนดรู้ตามหลักสติปัฏฐาน ๔ คือกาย เวทนา จิต และ ธรรมนั้นตามสมควรแก่การปฏิบัติของตนและตามสภาพการพัฒนาอินทรีย์ประกอบด้วย ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ตามสภาวะธรรม เพื่อให้เกิดความเห็นแจ้งและเห็นตามความเป็นจริง ปัญญาที่สามารถละกิเลสได้ด้วยองค์ธรรมของภูมิปฏิบัติที่ตนปฏิบัติ โดยจะรู้ได้ด้วยการเจริญปัญญาของผู้ปฏิบัติเอง จนถึงทางแห่งความหลุดพ้นทุกข์คือดำเนินไปสู่อริยมรรคมีองค์ ๘ ด้วยการบรรลุธรรมซึ่งอาศัยสิ่งที่สำคัญ ๒ ประการคือมีคุณสมบัติของภิกษุ ๕ ประการแห่งการถึงพร้อมด้วยอินทรีย์เรียกว่า ปธานิยังคะความเพียรประกอบด้วย ๑. ศรัทธา ๒. มีโรคน้อย ๓. ไม่โอ้อวด ไม่มีมายา ๔. มีความเพียรไม่ทอดธุระ ๕. มีปัญญา และได้พบพระพุทธเจ้าผู้เป็นผู้แนะนำสั่งสอนก็สามารถบรรลุธรรมนำสู่บรมสุขได้

Thesis Title : A Study of Vipassana in the Bodhirājākumāra Sutta
Researcher : Phrapalad Veerapong Kittibhaddo(Shongtho)
Degree : Master of Arts (Vipassana Meditation)
Thesis Supervisory Committee
: Phra Rajamoli (Mechai Vīrapañño), Pali IX, M.A., D.B.A.
(Business Administration)
: Dr. Chaichan Srihanu, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Indian
Philosophy & Religion)
Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study the dhamma taught in Bodhirājākumara Sutta, to study how insight meditation is taught in the Theravāda Buddhist Scriptures and to study how insight meditation is practiced in Bodhirājākumara Sutta. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Buddhist commentaries, Tīga, and other related scriptures then composed, explained in details, corrected and verified by Buddhist scholars.

From The study, it found that Bodhirājākumara Sutta, was collected and written by Dhammasanghacāra. It is a verse appeared in the Majjhimanikāya (Collection of Middle-length Discourses) and is placed next to Madhura Sutta.

Bodhirājakumara Sutta described mainly the controlling principles so that Kāmaguṇa (Five sensual pleasures) can be abandoned. It also described Samāpatti (Eight Attainments) and Vijjā (the Threefold Knowledge). The Sutta compared Veneyya (Tractable persons) to a lotus while also explained about Paṭicca-samuppāda (the Dependent Origination), the Four Noble Truths and the Five Perseverance factors for Bhikkhu. The Buddha detired this name Sutta to a prince called ‘Bodhi’ who was seeking for the path of peace and happiness. The main dhamma taught in this Sutta was the Four Noble Truths, which go along with Majjhimāpatipadā (the Middle Path), which explained that the dhamma and meditation practice should not be fallen in to two extreme ways. The reason for this is for the benefit of practitioners so that they can attain the dhamma in a middle way (Majjhimāpatipadā).

In the Theravāda Buddhism, meditation practices are divided into 2 methods: (1) using Samathabhāvanā or concentration development as practitioner’s base. This is to practice tranquility until one’s mind is calmed and concentrated and is lifted to Appanāsamādhi or the established concentration level. After that the meditator turns to insight meditation by examining the Tilakkhaṇa (the Three Characteristics) until one has developed one’s own wisdom to understand clearly the difference between Nāma (mind) and Rūpa (material). This stage is called Nāmarūpapariccheda-ñāṇa: knowledge of the delimitation of mentality–materiality and up until one has attained the Cetovimutti or deliverance of mind (Magga-ñāṇa: knowledge of the Path and Phala-ñāṇa: knowledge of Fruition). (2) using Suddhavipassanā-bhāvanā, this is the one whose vehicle is pure insight or the insight-vehicled. With this method, practitioners practice noting the Nāma (mind) and Rūpa (material) right away. He will obtain Khaṇikasamādhi or momentary concentration, which occurs only during his meditation time. But if the Jhāna or absorption he obtained during that period of time was strong enough that he could suppress hindrances he will then obtain the insight knowledge and can see clearly the distinction between Nāma and Rūpa. His stage of mind will develop from Nāmarūpapariccheda-ñāṇa: knowledge of the delimitation of mentality–materiality until he has obtained Paññāvimutti, the deliverance through insight.

The study found that those who practiced according to the Bodhirājakumara Sutta, both with Samathabhāvanā and Vipassanābhāvanā, would gain the consequence results. This can be done by noting according to the Four Foundations of Mindfulness bases, which are the Body, Feelings, Mind and Mind-objects. This also has to be done according to one's development of Indriya (controlling faculty) on Saddhā (confidence), Viriya (energy or effort), Sati (mindfulness), Samādhi (concentration) and Paññā (wisdom or understanding). With this, one can see things as they are and can reach the wisdom to relinquish his own defilements. To achieve all these, one has to depend on his results of practice to reach the thorough understanding of the Noble Eightfold Path. Two more important factors which would help along with his own practice are the five perseverance factors (Padanijanga) for Bhikkhu. Include perseverance are: 1. Faith 2. There is less disease 3. unpretentious no disease Maya 4 with patience, not fried engaged 5. wise and the understanding of the Buddhadhamma.